

YEREL REFORM BULUŞMALARI - 2

MERKEZİ İDARE VE YEREL YÖNETİMLER YETKİ PAYLAŞIMINDA İDARİ VE MALİ ÖZERKLİK

Dr. NAZLI KAYI

Çok teşekkürler. Evet, şimdi Aydın Hocama da çok teşekkürler. Aslında gerçekten böyle baya bir herkesin de söz söyleyebileceği konularda açılımlar yaptı. Yani katılımcılık ve hakikaten halkın katılımı da çok önemli. Ama onun dışında belediye başkanları günümüzde artık biraz savaş içinde gibilerdi. Teoriyle pratiğin uymadığı, her sabah başka bir gündemle uyandıkları. Bütçelerin bir anda müdahalelerle ellerinden alındığı bir günde de bir şekilde o bütçeleri de tutturmaya çalışıyorlar. Her açıdan aslında zor bir dönem. Şimdi biz mali özerklik bu noktada nasıl olabilir, olabilir mi sorusunu tartışmaya açmış olduk.

Şimdi bu arada hakikaten bana kalsa hepiniz çok daha uzun dinlerim, çok kıymetli. Ama biraz zaman yönetimi de yapmaya çalışıyorum. Biraz başlangıçta da sarkarak başladığımız için. Hakikaten söz söylemesinin çok kıymetli olduğu çok değerli katılımcılarımız var. O anlamda zaman yönetimi yapabilmek için soruları öncesinde aldık. Ben isimlere göre de bölüştürmeye çalıştım. Şimdi şöyle, bu soruları tek tek okumak çok uzun sürecek. Herkes sorularını aldı. Şimdi herkes üç dakikasını kaybetti uzattığı için. Yedişer dakikaya kapanış kısmını düşürmemiz gerekiyor. Yine de kısa bir mikrofon dolaştırma sürecimiz de olacak. Soruları okuduk. Birkaç kişiye de üç dakikayı geçmeyecek şekilde sözü verip toparlayacağız. Onun dışında yaklaşık bir 10-15 güzel sorular geldi.

SORU-KATKI 1

...ekleriyle beraber 24 maddeden oluşmuş ve 14.Maddesi yerel yönetimlere aittir. Ve orada nahiye başkanının bile nasıl seçileceğini belirtmiştir. Neler yapması gerektiği, bakın anayasadan bahsediyorum. Orada kuvvetler ayrılığı yoktur, kuvvetler birliği vardır. Buna rağmen yerel yönetimlere bu nedenli ağırlık verilmişken, şimdiki anayasamıza baktığımızda taa kayyumlara geldik. Öncelikle uğraşılması gereken konunun hani hep gündemde tutmalıyız dedi ya sevgili Genel Başkanımız, öncelikli konunun bu anayasa değişikliğiyle yerel yönetimlere nasıl özerklik sağlanabileceği olmalıdır diye düşünüyorum. Katılımcılarımız ne düşünürlər? Bunu öğrenmek istiyorum. Aydın Hocam, halkın katılımı eskiden bu Terzi Fikri'nin yaptığı gibi halk komiteleri ile olurdu. Ama şimdi tabi evrilmesi gerektiği birçok şey ekleyebilirsiniz. Ve biz bunu birçok CHP'li belediyeler, örneğin Odunpazarı, Nilüfer belediyeleri dahil bu halk komitelerini uyguladılar. Ve sosyal demokrat belediyeler de bunu uygular ise sizin dediğiniz yurttaş katılımı da gerçekleşmiş olur diye düşünüyorum. Siz ne dersiniz? Teşekkür ederim.

SORU-KATKI 2

Öncelikle etkinlik için teşekkür ediyorum. Ben aynı zamanda Konak Kent Konseyi'nde mülteci meclis başkanayım. Ve biz Konak Kent Konseyi'nde bir yönerge hazırladık, tüzük hazırladık. Mahalle meclisleri üzerine, Hatice Hanım'ın dediği gibi. Üç bölge belirlendi pilot çalışma olarak. Gültepe'de, Hatay bölgesinde ve Alsancak bölgesinde. Ocak ayında bu çalışmalar başlayacak. Keza Karabağlar'da da başkanımız sık sık bu mahalle meclislerine atıfta bulunuyor. Galiba onlar da belediye bünyesinde bunu yapıyorlar. Ama burada kent konseylerinin de temsilcileri var ve kent konseyleri de birçok sivil katılımının olduğu yerler. Ama biraz çok kadük ve biraz da merkezi baskı altında. Halbuki bunlar 7-24 gönüllü çalışan yapılar. Özetle en azından bu, Aydın Hocam, bu mahalle meclisleri niyetleri var. Bizler bir ucundan da tutuyoruz. Bakacağız, göreceğiz. Ama bence İzmir böyle bir katılımı hak ediyor.

Teşekkür ediyorum.

SORU-KATKI 3

Selamlar. Ben Mustafa Soyutürk. Sorum öncelikle Bülent Baratalı beyefendiye olacak. Ben Mülkiyeli değilim, eğitimciyim. Şimdi bir sosyal yapı Türkiye'de mevcut. Bu da kurumlardan meydana gelmiş bir sistemdir. Elbette ki burada bu kurumlar bizim de devletimizin yapısını oluşturmaktadır. İşte hukuk kurumuna girersiniz, eğitim kurumu, sağlık kurumu ve belediyede bir kurumsal erktir. Türkiye'de şu anda siyasi erk kurumu diğer kurumların üzerine geçmiş. Ve manipülasyonu çok ciddi anlamda sosyal çözülmeye doğru Türkiye'deki insanlarımızı, yapıyı etkilemeye başlamıştır. Bunu ben bir eğitimci olarak gözlemliyorum. Çıktı olarak bize ne gelmektedir? Şu gelmektedir. En önemli sorun şu. Türkiye yavaş yavaş, Türkiye Cumhuriyeti bir çatışma ortamına sürüklenirken, biz ve ötekiler ayrımı kapsamında bir düşmanlık algısı yaratılmakta. Kaygımız şu anlamda büyük bizim okullardaki çocuklarımız artık hiçbir kuruma güvenmez oldu. Ve bir sosyal çözüme meydana geldi. Kültürel bir yozlaşma kendini göstermeye başladı. Ve çocuklarımız kendilerine yabancılaşmaya başladı. Zihinsel karartma yöntemiyle bugün Türkiye'de insanlarımız manipüle edilmektedir. Hani hukukta bir manipülasyon vardır ya. Şu anda bizim çocuklarımızın zihinleri karatılmaktadır. Onun için Bülent Başkanımızın büyük emekle ortaya koymuş olduğu kent konseylerinin daha aktif ve işlevsel bir sistem haline getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü yapılmış alan yazındaki çalışmalar şunu göstermektedir. Bu konseylerdeki katılımcı demokrasinin, insanların katılımının olması insanlara sosyal yaşama bağlanma düzeyinde kimikleşme düzeyinde ve aidiyet duygusunun sağlam olması yönünde aynı zamanda da bakın Türkiye'de bizim gençlerimize.... Gençlerimizin şu anda psikolojik anlamda sağlamlık düzeyleri çok azalmıştır. Onun için yerel yönetimler aslında halkın yönetilmesidir. Onun için doğru alının, doğru eğitimin, doğru karakterli insanların yetişmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kent konseylerinin daha aktif hale gelebilmesi için Bülent Başkandan öneriler bekliyorum.

SORU-KATKI 4

Teşekkür ederim. Sayın Genel Başkanım, biraz arkadan geriden geliyorsunuz gibi geliyor bana. Yani Türkiye, yerel yönetimler şartını konuşmak durumunda. Biz parti olarak hem kurultay kararımız var, hem parti meclisi kararımız var, hem de seçim birliğimizde yerel yönetimler şartına konan çekinceleri kaldıracığımızı yani evet yani burada o iddiali ve mali özerklik yerel yönetim şartı çektiğinde görüşmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. O ihtiyacımız. Türkiye'nin gündemi olmak durumunda. Özellikle demokratik bir kürsü hareketi var. Onların talepleri var. Yalnız onların talepleri değil, yerel yönetim şartının bütün illerde uygulanması da söz konusu. O konuda eleştirilerimi size söylemek istiyorum.

SORU-KATKI 5

Merhabalar öncelikle. Z kuşağı olarak sanırım başka bir genç yok. O yüzden tüm gençler adına konuşacağım. Aydın Hocam, öncelikle size sorum olacak. Dokuz Eylül Üniversitesi, Maliye ikinci sınıf öğrencisiyim. Mülkiyeli değilim, on dokuz yaşındayım. Şöyle bir sorum var. İdari ve mali özerklik konusunda gençlerin görevi nedir hocam?

Dr. NAZLI KAYI

Çok teşekkürler. O zaman şimdi soruların hepsini dağıttık. Tüm hocalarımıza yedişer dakika süre verip sorularla birlikte kapatabiliriz diye düşünüyorum. Hocam aynı zamanda ben de son bir soruyla tamamlamış olayım. Yerel özerklik için bir anayasa reformu şart mı? Böyle bir reform sizce yeterli olabilir mi? Bunu da kapsayacak şekilde cevaplayabilirseniz çok sevinirim. Hocam söz sizde.

Prof. Dr. LEVENT KÖKER

Bu son sorumuz çok iyi oldu. Çünkü burada da o yönde sorular var. Şimdi bir defa bu vesayet dediğimiz denetimin istisnai olması gerektiğinden bahsettiğimiz için bunun mutlaka bir kanuna dayanması gerekiyor. Fakat bizim anayasamızda vesayet, vesayet denetiminin öyle gerekçeleri var ki ve Anayasa Mahkemesi de bu gerekçeleri öyle genişletici bir biçimde yorumluyor ki çeşitli kararlarında kanun koyucunun tamamen takdirine bırakmış. Vesayet denetiminin kapsamı, yoğunluğu vesaire nasıl olabilirse bunu kanunla halleder diyor. Şimdi kanun yapma yetkisi de bizde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait ve bu yetki anayasamıza göre devredilemez. Halbuki yerel özerklik konusunda ileri seviyede demokratikleşmiş olan ülkelerde gördüğümüz durum, bunun biraz farklı şekilde düzenlenmesi gerektiğini bize söylüyor.

Mesela Fransa'da, eskiden "commune locale" denilen, yani bayağı yerel, birimler anlamında kullanılan tabir, 1982 reformu ile birlikte "commune territoriale" haline dönüştürülmüş. Yani teritoryal (territoriale) aslında Fransa gibi üniter yapıya çok böyle sıkı sıkıya sarılan bir devlet açısından baktığınızda teritoryal lafı aslında tehlikeli bir laf çünkü teritorya (territoire-territory), bir başka açıdan ülke demek. Yani yerel yönetim terimindeki "locale" sözcüğünü değiştirip,, sanki yerel sözcüğü bir ülkeyi anlatıyor gibi, teritoryaya dönüştürmüşler. Bunun neticesi olarak da devölüsyon (yetki devri) denilen bir kavram var. Yani merkezin kendisine ait olan yetkilerden bazılarını yerel yönetimlere bırakması. Konuları belli, o konularda hatta istisnai olarak bazen merkeze ait olan yetkililere de derogasyon şeklinde müdahale edilebilme imkanı da var.

İspanya daha ileri seviyede, yani İspanya'yı yarı federal bir devlet dahi sayabiliriz. Ama benim dikkat çekeceğim örneklerden bir tanesi de İtalya. İtalya da bir üniter devlet ve İtalyan anayasasının 117.maddesinde ayrıntılı bir biçimde, adeta tadadi olarak deriz biz hukukçular eski tabirle, merkezi idarenin hangi konularda yasa yapabileceği tek tek yazılmış. Bu sayılanların dışındaki konularda yerel yönetimlere yasa yapma yetkisi verilmiş. Şimdi Fransa'da da bu 82'deki reformda yerel yönetimlere kural koyma yetkisi verilmiş; "pouvoir reglementaire" diye yazıyor anayasada. Bu yetki düzenleme yapma, yani kural koyma yetkisi. Fakat bu kural koyma yetkisini biz yönetmelik ve daha alt seviyede gelenge vs. gibi düzenlemeler yapma yetkisi gibi düşünmeye alışkınız. Bu düşünce tarzında yönetmelik olması için biliyorsunuz önceden kanun olması lazım. Kanunu yasama organı yapıyor. Yerel yönetim yönetmelik çıkarıyor.

Halbuki Fransa'daki bu adem-i merkeziyetçilik reformlarından sonraki sistemde kural koyma yetkisi birinci elden aslı kural koyma yetkisi. Yani bir anlamda kanun koyma yetkisine benziyor. Şimdi düşünelim. Mesela Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı değiştirerek bir kişiye önceden kanunla düzenlenmemiş konularda kararnameyle buraları düzenleme yetkisini hiç çekincesiz bir biçimde bir kişiye verdik. Bu bir kanun yapma yetkisidir aslında.

Meslektaşlarım -çok katı pozitivist olanlar- bana katılmıyorlar. Yasa değil bu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi diyorlar. Ama Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin bir kanuna dayanma zorunluluğu yok. Bilmem, anlatabiliyor muyum? Tabii ki, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarabilmenin bazı sınırları var ama hayli muğlak ve Anayasa Mahkemesi'nin denetimi de bu konuda iyi işlemiyor. ANayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümemesi gibi bir problem de var, bir kararnameyi iptal etse bile, iptale kadar aradan yıllar geçiyor ve o kararname etkisini fazlasıyla göstermiş bulunuyor. Yâni, böyle bir yasama yetkisine benzer bir yetkiyi bir kişiye devredebiliyoduz.

Ama iş halkın seçtiği yerel organların kural koymasına gelince orada bütün yetkiyi Ankara'daki meclise bırakmışız. Bu bizim üniter yapımızı tehdit eder falan gibi de bir düşünce var. Halbuki hiç alakası yok. Biz bu konuda açık fikirli olarak Türkiye'de yerel yönetimlerin yasa yapma muadili olarak, birinci elden asli düzenleme yapma yetkisini

anayasamıza koymak zorundayız. Bunun çerçevesini İtalya gibi mi çizeriz, Fransa gibi mi çizeriz? İspanya'ya hiç gitmeyelim çünkü İspanya belki bizim kafamızı karıştırır. Bana kalsa benim gönlüm İspanya'ya gider aslında. Yani milletler, milliyetler, İspanya nasyonalitelerden oluşmuş ve bölgelerden oluşmuş bir yapıdır. İspanya da üniterdir. Üniter devleti üniter yapan yargı birliğidir. Yoksa diğer tasarruflar değil. Dolayısıyla, keza Aydın Arı çok güzel söyledi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki bu çekincelerin de artık bir anlamı kalmamıştır. Bunları da kaldırmak gerekir. Ama benim orada şöyle de bir endişem var. Avrupa Yerel Yönetimler Şartı aslında geri bir metin. Yani içinde bir sürü şey var. Pek çok düzenlemesinde "ümkün olduğu ölçüde" diyor, "kanunlar elverdiği ölçüde" diyor, olan haklar müsaitse diyor ve Şart'a taraf olan devletlere yerel özerkliklerden kaçış imkanı bırakıyor ki, bu tip uluslararası sözleşmelerde Avrupa Konseyi bünyesinde -bunu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında mahkeme kararlarında dahi yaşayabiliyoruz. Yani devletlere biraz discretion denilen bir takdir alanını fazla geniş bırakabiliyorlar, uluslararası ilişkilerin hayli siyasi görünen mantığı çerçevesinde. Onun için o çekinceleri kaldıralım ama onun ötesine geçebileceğimiz ek protokoller var. Başka sistemler de var. Onları da düşünmeliyiz.

Osmanlı Devleti ile ilgili bir soru var. O upuzun bir tartışma ama o sorunun buraya bağlandığı bir şey var. Osmanlı Devleti Tanzimat dönemiyle birlikte merkezileşmeye başladı. Ondan önce modern anlamda merkezi bir devlet değildi. Despotizm falan deniyor vesaire ama o başka bir tartışma bağlamı. Ama merkezileşmeye başladıktan sonra bir gerilim gözleniyor. Merkezi güçlerle yerel güçler arasında. Yerel güçlerde de çok değerli bir tarihçimiz Ali Yayıoğlu'rur "Partners of the Empire" diye çok güzel bir kitabı var. Kendisi Stanford Üniversitesi'nde öğretim üyesi. Orada yerel daha doğrusu yerel demeyeyim de, Osmanlı modernizasyon sürecinin başlarında, yani 17.yüzyılın sonu 18.yüzyıl boyunca, daha 19'a gelmeden, yerel güçlerle merkezi saray güçleri arasında bir iktidar kavgasının olduğunu söylüyor. Biz aslında o kavgayı hâlâ devam ettiriyoruz. bana gelecek için umut veriyor aslında. Çünkü bu çekişme var olduğu sürece demokratik yönde bir ilerlemenin de zemini var demektir. Ve zaten Yerel Reform Girişimi Derneği de bunun en güzel örneklerinden birini veriyor şu anda. Ve umarım bu daha da devam eder. Ve gitmesi gereken yere gider.

Bir de Cumhuriyet Halk Partisi ile ilgili bir soru var. Cumhuriyet Halk Partisi ne ölçüde adem-i merkeziyetçi bir parti diye. Ben o soruya girmem. Ama şunu söylemem lazım. Sosyal demokrat partiler bütün üyelerinin tercihlerini siyasi kararlarına birebir yansıtmaya özen gösteren partiler olarak aslında ün yapmışlardır benim sosyal demokrasiyi veya daha genel anlamda sosyalizmle demokrasi arasındaki ilişkiyi anlama tarzım en azından onu öyle gerektiriyor. Bir vakitler hatırlıyorum Yorgo Papandreu Panhelenik Sosyalist Partisi'ni bütün üyelerin katılımıyla belirlenecek ve hiçbir formel sınır tanımayan bir biçimde halka açmak gibi bir uygulamaya gitmişti. Bu benim çok hoşuma gitmişti, sonrasını maalesef tam takip edemedim. Aslında halkın yönetime katılmasını partiler üzerinden de böyle açabiliriz. Ama yerel yönetimleri de böyle açabiliriz. O bakımdan kent konseylerini, mesela şey var, bazı üniversiteden örnek vereyim. Fakülte dekanlarının seçimle gelmesi diye bir usul yok. Ama bazı üniversitelerde fakülteler kendi dekanlarını seçimle belirliyorlar ve rektörler de buna riayet ediyor. Yani şimdi herhalde yok böyle şeyler ama eskiden olurdu. Mesela kanunen kent konseylerinin yetkileri çok kısıtlı, istişari bir organ. Öyle olmasına rağmen hani kent konseyi çok demokratik bir halk katılımı zemini olarak fiilen işletilebilir. Bu bir deneyim olarak bize, yerel özerklik ve demokrasiyi geliştirmek de bize önemli bir kazanç sağlayabilir. Ama anayasa reformu şart, anayasa reformu için de bu üniter yapı mutlaka aşırı merkeziyetçi olmalıdır saplantısından da kurtulmamız gerekiyor. Çok teşekkür ederim.

BÜLENT BARATALI

Teşekkür ederim. Çok değerli dostum, belediyeler bütçe yapabiliyor mu diye sordu. Meclis bütçe yapabiliyor mu? Şimdi meclisin bütçe hakkı diye hiç vazgeçemeyeceği bir hak vardı. Şimdi nerede o hak? Cumhurbaşkanlığı. Cumhurbaşkanı bütçeyi yapıyor, gönderiyor, plan bütçede tartışılıyor. Ama şu var, bakın plan bütçede ve genel kurulda bütçe tartışılırken gider

arttırıcı teklifler yapılamaz. Yani işin can alıcı noktası budur. Gelir artırıcı teklif yaparsın ama gider artırıcı teklif yapamazsın. O zaman yani parlamentonun bu konuda bir fonksiyonu var mı yok mu onu da parlamenter arkadaşlar bir denetlesinler.

Diğeri mali özerklik konusunda şöyle düşünmemiz lazım belediyelerin temel kaynağı, gelir kaynağı genel bütçe, vergi gelirlerinden aldıkları paydır. Bu pay belirli yerlerde toplanır sonra İller Bankası veya Ziraat Bankası vasıtasıyla belediyelere dağıtılır. Şimdi normal belediyelerde bu pay %5-%5,5 civarındadır. Yani genel bütçe gelirlerinden aldıkları pay bu kadardır. Büyükşehirlerde biraz daha fazla çünkü şirketler falan varsa o da yani 8'i falan yakalıyor mu bilmiyorum. Yani şimdi sormak lazım. Bu paralarla belediyeçilik yapılır mı? Yani Belçika'da %30'a gelmiş, bazı yerlerde %35'e gelmiş genel bütçe vergi gelirlerine pay. Onun için mali özerklik var mı yok mu biraz buradan da bakmak gerekiyor. Ben her zaman hayret etmişimdir hepimizin motorlu aracı var. Bu kentin, ilçenin, her tarafın arabaları yollardan geçiyor. Yani asfaltımızı bozuyor, her şeyi bozuyor. Neden motorlu taşıt vergilerinden belediyeler pay almaz? Bu çok önemli bir tartışma konusu. Sadece bizim yollarımızı bozuyorlar. Yolları yapıyor belediyeler, motorlu taşıtlar ...ya yapıyor, bozuyor veya kavşak yapıyor trafik için falan. Alt geçitler yapıyor. Bunun bir şey yapılması lazım.

Diğeri, çok can alıcı sorular. Can Bey diyor ki yani madem diyoruz siyasi bir baskı var biz bu yerel demokrasiyi ne yapabiliriz? Bunun tek çaresi, yerel demokrasinin gelişmesi, hemşerilerin yönetime katkı koyması, yeni yöntemler bulması, bizim daha önce bulduğumuz gibi diğer bir arkadaşla beraber. Yani kent yönetimi katılımı sağlayacak. Orada büyük bir demokrasi gücü oluşacak. Ancak ondan sonra yerel demokrasi, genel demokrasiyi etkilemeye başlayacak. Benim söyleyebileceğim bu. Çünkü çözüm, demokrasiyi geliştirmek.

Doğan Bey yani kent konseylerinden doğrudur, kent konseylerinin yapısı tabii değişik. Şimdi ben belediye başkanıyken 1997'de kent senatosu diye bir şey yaptık. O zamanki partimizin de hoşgörüsüyle. O zaman Urla'da on iki tane belediye meclis üyesi vardı. Urla'nın nüfusu yirmi bindi. Ben bin kişilik bir kent senatosu kurdum. Bu kent senatosunun içinde çocuk meclisi, kadın meclisi, genç meclisi ve diğer meclisler de vardı. Kentin bütün dinamikleri tartışılırdı. Önce belediye meclisine gelen konuları ben senatoya gönderirdim. Sonra senato kararı olarak belediye meclisine gönderdim. Bu beni çok rahatlatı. Çünkü orada o zaman sekiz kat isteği vardı. Ben de iki kattan fazla vermek istemiyordum. Önce o istekleri senatoya mahkum ediyordum. Sonra gördünüz ya kardeşim, bin kişi bunu istemiyor diye. Bunu yaptım diye ben İçişleri Bakanı tarafından mahkemeye verildim. Ağır cezada yargılandım. Tam mahkum olmak üzereyken milletvekili oldum. Öyle kurtardım. Galiba bir iki arkadaş, Hakkı Ülkü galiba ceza falan aldı. Ama bu kent senatosu ve sonra bundan model almış olan kent konseyi aynı şey değil. Kent konseyinin bence demokratik bir yapısı yok. Yapıları, vesayetleri falan tartışılmalı. Biraz da belediye başkanlarının vesayeti altında diye görüyorum. Eğer belediye başkanı demokratsa, katılımcı meclis iyi çalışıyor. Ama değilse meclis pek iyi çalışmıyor diye düşünüyorum.

Avukat Deniz Karan, belediye meclislerin verimliliği ve katılım sağlanması konusunda güzel bir soru. Bu tamamen yine belediye başkanına kalmış. Yani belediye başkanı mevzuatı kendinin bağladığını söyleyerek bundan kaçamaz. Eğer belediye başkanı demokratsa bu iş olur. Kimin ne görevi varsa belediye kanununda yazıyor zaten. Onun için belediye meclislerine büyük bir yetki sağlamak çok önemlidir katılımın açısından. Çünkü belediye başkanı o kadar yakıcı bir şeydir ki, aynı presidential sistemdir. Yani presidential sistemin en çok uygulandığı yer belediye başkanlarıdır. Başkan ne derse çözüm odur. Her şeyi başkan iyi bilir. Yani kendim yaptığım için söylüyorum. Alınmıyorsunuz değil mi sayın Başkan? Yani ben de biraz böyleydim ama sonra biraz kendimi geliştirdim. İşte kent senatolarını falan kurdum. Sonra, bütçenin uygulanması tamam, bütçenin amiri belediye başkanıdır. Ama bütçenin hazırlanması halkla beraber yapılabilir. Ben bu konuda küçücük bir kitap yazdım. Halk Senatosu ve Halka Açık Bütçe Uygulaması. Bu son derece katılımcı mahalle yönetimini, senatörleri, belediye ajanlarıyla beraber, başkanla beraber çalışmaya

yönlendiren bir model. Bu model, Porte Allegro modelinden alınmıştır. Çok rahat üzerinde kafa patlattım bunu yaparken. Eğer bunu edinmek isteyen varsa memnuniyetle.

Sayın Altınok milletvekilimizin güzel bir sorusu var. Selçuk Belediyemizin başına gelen ve onun gelirlerinin %60'ını engelleyen müthiş bir vesayet uygulaması. Şöyle düşünmemiz lazım. Biz bir şey olabilmek için, bir şey yapabilmek için muhakkak iktidar olmalıyız. Aslında orası Tarım Orman Bakanlığı'nın yeri. Sayın Milletvekilim, biliyorsunuz, Selçuk Belediyesi'nin yeri değil ora. Peki ne zaman Selçuk Belediyesi'nin eline geçti? DSP iktidarında ele geçti. Yani o zamanki sanıyorum Kültür Bakanımız, kulakları çınlasın, Tarım Orman Bakanlığından aldı orayı, Selçuk Belediyesi'ne verdi. Demek ki önce iktidar olacağız bunları düzeltmek için, katılıyorum.

İkincisi, yardımlar konusunda, çünkü tasarruf genelgesi diye bir genelge var, burada belediye başkanlarımız var. Paranız var, pulunuz var, ama araç alamazsın diyor bir yönetim. Araç almak için Çevre Bakanına müracaat ediyorsun. Ya param var, bırak alayım. İhaleye çıkıp, hayır ben izin vereceğim diyor. Ve izin vermiyor. Şu anda Urla Belediyesi'nin 4-5 tane çöp aracı non-stop çalışıyor. Yani kontak kapatmadan ekipler geliyor ve araç devam ediyor çalışıyor. Çünkü araba alamıyor. Yardımlar ile de alamaz. 237 sayılı taşıt kanunu var. Şimdi belediye kanununda iki türlü bağış kabul edilebilir. İki türlü yardım kabul edilebilir. Sayın Başkanlarımız daha iyi bilir. İvazlı ve ivazsız bağışlar. Yani karşılığı olmayan veya belirli bir amaca yönelmiş bağışlar. Bunlar yapılabilir. Bu amaçlar doğrultusunda bunlar olabilir. Ama belediye başkanlarımız her şeyden önce yani mevzulata çok hakim olmalıdırlar. Yardım toplamak, biz belediye başkanının yetkisinde bir yetki değildir. Yardım toplamak, yardım toplama adı altına verilen bir kanuna göre yapılır. Yani yardım toplamak için validen izin alacaksın. Sanıyorum belediye başkanı daha iyi bilir ama galiba Büyükşehir izin almadan mı başladı? Galiba sıkıntı orada. Onun için geldi. Vesayet gereği. Benim söyleyeceklerim bu kadar. Saygılar sunuyorum.

Dr. NAZLI KAYI

Çok teşekkür ederim. Gerçekten sorular da çok güzel. Eksik kalabilecek yerleri de kapatıyorlar. Şimdi de Aydın Hocamla ve onun sorularıyla kapatıyoruz. Aydın Hocam son dakikalarında belki Avrupa'da ya da Türkiye'ye benzer ülkelerde de uluslararası örnekler var mıdır? Onlardan da bahsetmek istersiniz. Teşekkürler.

Dr. AYDIN ARI

Gelişmekte olan ülkeler için yapılan çalışmalar, bizim Türkiye için mali özerkliği aksatan uygulamaların neredeyse hepsine ilişkin benzer örnekleri veriyor. Yani çok basitçe mesela şeffaflık yetersizliği.

Yerel yönetimler kendilerinin toplayabileceği vergi ya da vergi benzeri gelirlerin büyük kısmını toplamakta problem yaşıyorlar. Birçok örneği var. Belediyelerin çoğu için sayıştay raporları bu sorunun göstergelerinden bir tanesi Türkiye'de bence. Yerel yönetimlerin şirket kurarak kamu hizmetlerinin önemli bir kısmını şirketler üzerinden sağlamak zorunda bırakıldığı bu neoliberal ekonomik politik düzen önemli reform başlıklarından biri olmalı. Bir kez daha söylemiş olayım burada. Belediyeler aynı zamanda büyükşehir belediyeleri ilçe belediyelerini kontrolü altında tutuyorlar. Vesayetin unsurlarından bir tanesi de bu, değişik biçimlerde karşımıza çıkıyor.

Yerel vergilerin belirlenmesinde mevzuat karmaşıklığı yaşanmasının yanında yerel yönetimlerin yerel gelirleri toplamakta kapasite yetersizliği de saptanan olgulardan bir diğeri. Yime merkezin gelir transferine aşırı bağımlılık önemli bir diğer sorun alanı. Benzer biçimde yerelde hangi gelir kalemlerinin hangi harcamalara tahsis edileceği de başka bir sorun alanı.

Belediyenin idari mali özerkliğini sağlanması ekonomik ve sosyal gelişmeye doğrudan katkıda bulunmayacaktır belki. Türkiye'de bölgesel gelişmişlik farklılıkları, bölgesel eşitsizlikler mali özerklik meselesinde konuşulacak hususlardan biri. Ciddiyetle ele alınması gerekir. Merkeze gelir açısından bağımlılık oranlarının azaltılmasını talep ederken bazı bölgelerde bunun dezavantajlı durumlar yaratabileceğini de dikkatlice düşünmek gerekir. Dolayısıyla bu ciddi bir tartışma konusu.

Sorulardan biri de yerel yönetimler çalışanlarının, kamu emekçilerinin de yerel politikaların tasarlanmasına katılımını geliştirecek doğrultuda düşünmemiz gerektiği uyarısı idi. Evet. Belediye çalışanları da etkin biçimde karar mekanizmalarına katılabilirler, bunu sağlamak her zaman mümkün olabilir, olmalıdır. Teşekkür ediyorum davet edenlere ve tüm katılımcılara.